

Grasland vol grutto's heeft een prijs

Melkveehouder Jelte Bakker in het Friese Ginnum heeft zijn graslandbeheer tot in het extreme afgesteld op weidevogels. En daar geniet hij van. De keerzijde is dat het steeds moeilijker wordt om voldoende eiwitrijk ruwvoer te winnen. 'Ik dreig ten onder te gaan aan m'n eigen succes.'

TEKST JELLE FEENSTRA

Het is 16 juni 2021 en Jelte Bakker pakt een flinke pluk kruidenrijk gras uit de sleufsilos. 'Kijk, machtig mooi spul toch? Moet je eens ruiken, zo lekker!' Het gras komt van een perceel met uitgesteld maai-beheer en werd gistermiddag gemaaid. 'Schudden doen we niet, het zit al op 30 tot 35 procent droge stof. Meteen na het maaien draaien we het bij elkaar en daarna komt het via de hakselaar op de bult, alles binnen acht uur.'

Meest fanatieke weidevogelboer

Jelte Bakker is een speciale melkveehouder. Hij is ongetwijfeld een van de meest fanatieke weidevogelboeren van Nederland. Heel agrarisch Friesland stond dit voorjaar op z'n achterste benen toen gedeputeerde Douwe Hoogland

aankondigde dat melkveehouders voortaan pas mogen maaien als 'nazorgers' het land door zijn geweest. Waar haalde de gedeputeerde het lef vandaan, was de teneur onder boeren. Maar Bakker vindt dat Hoogland het grootste gelijk van de wereld heeft. 'Als je ziet hoeveel er kapot wordt gemaaid ... Ik vind het een goed voorstel.' Een 'voorjaarsfarmwalk' door zijn grasland is een feest voor iedereen die van weidevogels en biodiversiteit houdt. De bezoeker waadt tot op kniehoogte door kruidenrijk grasland en wordt ondertussen aangevallen door een vastberaden leger van krijsende weidevogels, die 'de vleugels' ineen hebben geslagen om elke vijand, elke predator, keihard aan te pakken. Links en rechts spatten vogels uit het lange gras, ze beschermen hun kuikens. De prijs die

Bakker voor dit fraaie voorjaarstafereel betaalt, is dat er ander gras van het land komt. 'Liever 50 gruttonesten op 100 hectare dan 15 ton droge stof per hectare', zei hij in 2019 in een videopresentatie, toen hij een van de zeven genomineerde veehouders was voor de titel Beste Graslandboer 2019, de jaarlijkse wedstrijd van VeeteeltGRAS. De uitspraak maakt meteen duidelijk dat op zijn bedrijf opbrengstmaximalisatie niet op de eerste plaats staat. 'We maaien pas als we zeker weten dat er geen nesten of kuikens stuk worden gemaaid.' Zo komt het dat land dat op 15 juni mag worden gemaaid, er soms pas op 1 juli af gaat.

Zoveel mogelijk groeitrappen

De grasteelt bij Bakker is een combinatie van hoogwaardig ruwvoer telen en tegelijkertijd een ideale biotoop creëren voor weidevogels. Op de 'normale' percelen komt vroeg in het voorjaar drijfmest en vloeibare kunstmest. 'Dan ben je in een week met alles klaar en verstoort je de vogels zo min mogelijk.'

Op alle percelen met uitgestelde maaidatum komt ruige stromest. Het weideseizoen start heel vroeg, om zoveel mogelijk groeitrappen te krijgen. De eerste grassnede maait Bakker zo vroeg mogelijk. Dit natte voorjaar lukte dat niet, waardoor nog minder eiwit van het land dreigt te

BEDRIJFSPROFIEL

naam bedrijf	Koarnwerter Holsteins
eigenaren	Jelte Bakker (53), maatschap met Thea Bakker (52) en dochter Wieke Marije (23)
aantal dieren	220 melkkoeien, 130 stuks jongvee
grondgebruik	160 ha, waarvan 30 ha gepacht van It Fryske Gea, 10 ha mais, 30 ha uitgesteld maaibeheer en 30 ha legselbeheer
weidevogels	200 broedparen
nevenactiviteiten	doet regelmatig mee aan keuringen, debuteerde in 2018 op de NRM met twee koeien

komen. Over de eerste snede eiwitrijk gras kuilt Bakker in normale jaren het structuurrijke gras van de percelen met uitgestelde maaidatum. 'We produceren van deze lasagnekuilen met zo'n 900 vcm toch ruim 10.000 kilo melk per koe, dus die combinatie is best mogelijk. En structuur hoef ik nooit bij te voeren.' De krachtvoergif ligt op 25 kilo per 100 kilogram melk. In de in 2019 gebouwde ruime ligboxenstal krijgen de koeien een mengrantsoen van graskuil, mais, aardappels en bierbostel.

Dit jaar kwam er bij de eerste snede zo veel gras dat Bakker het gras van de percelen met uitgestelde maaidata in een aparte sleufsilos heeft ingekuuld. Hierop komen straks de tweede en derde snede, die bewust jong worden gemaaid om het eiwit omhoog te trekken.

Van It Fryske Gea-land haalt hij jaarlijks zo'n 300 grote, geurige hooipakken, die vooral voor de kalveren en de droge koeien, maar ook voor de keuringskoeien worden benut. Bakker constateert dat het dit late voorjaar wel erg krap is met het voer.

Steeds vaker uitgesteld maaien

De Friese melkveehouder heeft zijn bedrijfsvoering tot in het extreme afgesteld op weidevogels. En daar geniet hij van. De keerzijde is dat het steeds moeilijker wordt om voldoende eiwitrijk voer te winnen. 'Ik dreig ten onder te gaan aan mijn eigen succes. Er komen steeds meer broedparen, dus ik moet steeds vaker uitgesteld maaien en daarmee meer voer aankopen.' Is biologisch worden, met een meerprijs van 8 tot 10 cent op de melk, een optie? 'Biologisch combineert op ons bedrijf slecht met weidevogels. Dan moeten we stoppen met werken volgens uitgestelde maaidatum, anders win ik te weinig eiwit.' De melk van Bakker gaat naar FrieslandCampina. Hij

Jelte Bakker: ‘Met nachtcamera’s predatoren betrappen’

‘Actief predatiebeheer is noodzakelijk om tot succesvol weidevogelbeheer te komen’, stelt melkveehouder Jelte Bakker. Om een beeld te krijgen van de rovers in zijn land plaatst hij nachtcamera’s op strategische plaatsen. Bakker spot onder meer steenmarters en vossen,

maar ziet ook kraaien, katten en ratten nesten leegroven. ‘Wij vangen alles weg voor het seizoen begint. Het mag niet misschieten, maar het is wel de enige manier om succes te hebben. De omliggende burenen met boerderijen doen ook veel aan predatiebeheer, dat draagt

zeker bij aan het succes.’ Bakker pleit ervoor om bepaalde predatoren op de landelijke vrijstellingslijst te zetten en het vangen te laten regelen via professioneel predatiebeheer door provincies. ‘Zo hebben we de muskusrat ook onder controle gekregen.’

komt door z’n manier van boeren niet in aanmerking om te leveren aan PlanetProof. Laat maaien betekent lang en uitgegroeid gras. Eiwit moet deels worden aangekocht en dat is voor de op de KringloopWijzer gebaseerde PlanetProof-melkstroom te veel om onder de toegestane grens voor CO₂-belasting te blijven. Paradoxaal genoeg moet Bakker intensiever gaan boeren om PlanetProof-melk te mogen leveren.

Melkrijpsplus-concepten frustreren

Bakker vindt dat een zwakte in concepten met een plus op de melkprijs, zoals PlanetProof of het concept van A-ware, de melk die naar Albert Heijn gaat. ‘Tien procent kruidenrijk grasland, het klinkt zo mooi. Maar de melkveehouders die eraan meedoen en er ook nog even zo’n 1 juni-pretpakket op zetten, hoeven er niks voor te doen. Ik zie ze hier maaien en dan hangen de grutto’s boven de trekker. Dan denk ik van: Albert Heijn moet de verpakking veranderen: melk met kuikensmaak’, zegt Bakker schamper. ‘De boeren die meedoen, lachen me uit, hè? Ze doen alleen het hoognodige en krijgen 5 cent meer uitbetaald. Maar of er nu vogels zitten of niet, alles gaat eraf. Dat vind ik wel eens frustrerend, als je kijkt hoe ik ermee omga en wat voor resultaten dat oplevert.’

Zuivelverwerkers en supermarkten zouden daar toch eens wat kritischer naar moeten kijken, vindt hij. ‘Waarom nemen deze concepten niet een 15 juni-regeling op in hun voorwaarden? Dan doe je écht iets voor de weidevogels.’ Ook overheden zouden anders moeten belonen. ‘Geef een vergoeding op basis van elk gruttokuiken dat uitvliegt.

Dan gaat het aantal broedparen gegarandeerd flink omhoog en ga je voor boeren naar een serieus verdienmodel.’ Opgeteld levert de liefde voor weidevogels hem aan overheidvergoeding zo’n 20.000 euro per jaar op. De inkomensderving is veel groter. Bakker houdt desondanks vast aan zijn filosofie. ‘Ook als ik er niks voor krijg, zou ik het nog zo doen. Anders haal ik geen plezier uit het boer zijn.’

Om zijn passie te delen houdt hij geregeld excursies door z’n land voor scholieren uit het basisonderwijs of het landbouwonderwijs. ‘Als ik het ze niet bijbreng, wie dan wel?’ Dan krijgt hij jonge toekomstige boeren op bezoek die zijn gras maar ‘lange rotzooi’, vinden. ‘Ze worden groot met efficiënt maaien en hebben amper oog voor weidevogels. Ik vind dat landbouwscholen hier meer aandacht aan moeten geven.’

Weidevogelmelk met logo

Dochter Wieke Marije heeft de passie voor weidevogels geërfd van haar vader. Ze volgt de opleiding agrarisch ondernemerschap aan de Aeres Hogeschool Dronten en zit in de maatschap. Ze speelt met ideeën om weidevogelmelk te gaan verwerken tot speciale melk met een eigen logo. ‘Zij denkt altijd in kansen, dus dat komt vast goed’, verwacht Bakker.

De melkveehouder trekt regelmatig greppels op percelen, laat die vol water lopen en creëert zo plasdras-oases. ‘Dan zie je alle vogels daarheen trekken om lekker te wroeten, met de koeien eromheen. Dat is voor mij de essentie van het boer zijn.’ |

*Links:
gras met een
uitgestelde
maaidatum wordt
binnen acht uur
aan de bult
gereden*

*Rechts:
uitgegroeid gras
tot op kniehoogte,
de melkveehouder
speurt er met
verrekijker naar
vliegvlugge
kuikens*

